

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-314-1-36>

УДК 332.62

Омелян ЛЕВАНДІВСЬКИЙ

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

<https://orcid.org/0000-0002-5819-8377>

omelyant@ukr.net

Михайло ІВАСИШИН

Івано-Франківський національний університет нафти і газу

<https://orcid.org/0009-0002-9777-6069>

m.ivasyshin@gmail.com

ФІНАНСОВА ВИГОДА У ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ УКРАЇНИ З ЄС

Актуальність теми дослідження супроводжується важливістю узагальнення та наукового обґрунтування окремих аспектів функціонування торгово-економічних відносин між Україною та Європейським Союзом, місця держави у сучасних загальносвітових процесах з метою винесення уроків і окреслення подальших завдань державотворення та виокремлення проблемних питань і особливостей сучасного стану країни. У статті охарактеризовано етапи становлення відносин між Україною та Європейським Союзом, досліджено стан, проблеми та перспективи реалізації євроінтеграційних прагнень України. Системно розглянуто основні зовнішні і внутрішні чинники формування засад євроінтеграційної політики України. Досліджено основні наслідки функціонування зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Проаналізовано вплив поглибленої зони вільної торгівлі на економічний розвиток України та національні пріоритети.

Наголошується, що основною метою України є створення умов для приєднання до співтовариства розвинених європейських країн шляхом масштабних внутрішніх перетворень. Торговельно-економічні відносини України з Європейським Союзом стали неминучою політичною реальністю. Європейські орієнтири стали практичним відображенням низки рішень і дій офіційних органів Української держави та Європейського Союзу. Звертається увага на те, що у сучасній зовнішньополітичній та внутрішньополітичній ситуації надзвичайно важливими в цьому плані є відносини України з Європейським Союзом. Йдеться не лише про більш-менш активні відносини з більш потужним іноземним партнером, а й про здатність України приймати стратегічне рішення на майбутнє, яке залежить від позиції та ролі держави в новому міжнародному порядку.

Ключові слова: міжнародні торгово-економічні відносини, Україна – ЄС, зона вільної торгівлі, торговельна інтеграція, інтеграція до ЄС.

Omelian LEVANDIVSKYI

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Mykhailo IVASYSHYN

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

FINANCIAL BENEFIT IN TRADE AND ECONOMIC RELATIONS BETWEEN UKRAINE AND THE EU

The relevance of the research topic is accompanied by the importance of generalization and scientific substantiation of certain aspects of the functioning of trade and economic relations between Ukraine and the European Union, the place of the state in modern global processes with the aim of drawing lessons and outlining further tasks of state building and highlighting problematic issues and features of the country's current state. The article describes the stages of the formation of relations between Ukraine and the European Union, examines the state, problems and prospects of the implementation of Ukraine's European integration aspirations. The main external and internal factors of the formation of the foundations of the European integration policy of Ukraine are systematically considered. The main consequences of the functioning of the free trade zone between Ukraine and the European Union have been studied. The influence of the deepened free trade zone on the economic development of Ukraine and national priorities is analyzed.

It is emphasized that the main goal of Ukraine is to create conditions for joining the community of developed European countries through large-scale internal transformations. Ukraine's trade and economic relations with the European Union have become an inevitable political reality. European guidelines have become a practical reflection of a number of decisions and actions of official bodies of the Ukrainian state and the European Union. Attention is drawn to the fact that in the current foreign and domestic political situation, Ukraine's relations with the European Union are extremely important in this regard. It is not only about more or less active relations with a more powerful foreign partner, but also about Ukraine's ability to make strategic decisions for the future, which depends on the state's position and role in the new international order.

Keywords: international trade and economic relations, Ukraine – EU, free trade zone, trade integration, integration into the EU.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Пріоритетним напрямом економічного співробітництва України з країнами світу залишається європейський вектор, зокрема належне функціонування зони вільної торгівлі. Ефективне функціонування зони вільної торгівлі не лише дасть можливість Україні брати участь у внутрішньому ринку Європейського Союзу, а й посилить міжнародні відносини, що стане чітким сигналом геостратегічного вибору країни. Історично членство в ЄС сприяє торговельно-економічному зближенню, а першим і найважливішим

компонентом інтеграції в ЄС для країн Центральної та Східної Європи є зона вільної торгівлі. Крім того, відповідні реформи, необхідні для функціонування зони вільної торгівлі, допоможуть зменшити рівень корупції та покращити громадський порядок, створивши більш привабливий інвестиційний клімат. Угода про вільну торгівлю охоплює широкий спектр питань у сфері торгівлі товарами та послугами та законодавчого усунення торговельних бар'єрів. Співпраця впливає на українську економіку через важливість відносин з ЄС як з точки зору торгівлі, інвестицій, так і рівня регуляторних реформ, пов'язаних із зоною вільної торгівлі. Поглиблена та розгалужена зона вільної торгівлі сприятиме значному збільшенню обсягів капіталу та інвестицій в Україну. Крім того, усунення тарифних та нетарифних бар'єрів призведе до значного розширення торгівлі товарами та послугами, що сприятиме збільшенню продажів, створенню робочих місць та посиленню європейської конкурентоспроможності [1, 17].

В свій час, у 2005 році перспектива створення зони вільної торгівлі для України стала більш оптимістичною, що започаткувало довгострокові позитивні наслідки для обох сторін.

Переговори про скасування мит між Україною та Євросоюзом ведуться на основі домовленостей у рамках Світової організації торгівлі, але Україна поки не готова до повної лібералізації свого ринку для товарів з Євросоюзу. Деякі вразливі галузі (наприклад, сільське господарство) можуть бути повністю виключені із зони вільної торгівлі. Водночас ринки для промислових товарів можуть відкриватися поступово й асиметрично з країнами Євросоюзу, а ЄС їх скасує після набуття чинності угоди. Тобто перехідний період для відкриття українських ринків, протягом якого компанія зможе адаптуватися до нових умов, може тривати від трьох до п'яти років. Проте українські тарифи є досить низькими, тому навряд чи вони стануть основною перешкодою для входу української продукції на ринок ЄС. Перешкодами можуть бути відмінності в системах стандартизації та сертифікації, технічних і санітарних нормах, а також спотворення конкуренції [2, 16].

Аналіз досліджень та публікацій

В сучасних умовах господарювання міжнародну торгівлю досліджують як зарубіжні, так і вітчизняні вчені. Так, М. Греш (2001) вивчає економічну інтеграцію в західній Європі [3]; М. Халлер (2009) теж займається даною проблематикою [4; 5]; Е. Кастакова та Д. Бебякова (2016) оцінили економічний вплив створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС) [6]; С. Коляденко та ін. (2020) проаналізували та спрогнозували український аграрний експорт до країн ЄС, зокрема Польщі, Румунії та Словаччини [7]; С. Мороз та ін. (2017) оцінили поточний стан та перспективи торговельних відносин між Україною та ЄС [8]; Л. Надьова та ін. (2018) проаналізували експортну торгівлю між Україною та країнами Вишеградської групи [9]; В. Кушнірук та Т. Іваненко (2017) проаналізували тенденції та перспективи розвитку експорту та імпорту товарів і послуг українських компаній на регіональному рівні [10]. Проведені дослідження детально описують проблеми, але слід зазначити, що вони потребують подальших досліджень в умовах активного та постійного розвитку економіки нашої країни та процесу євроінтеграції.

Формулювання цілей статті

Розглянути етапи становлення торгово-економічних відносин між Україною та ЄС. Проаналізувати переваги і недоліки функціонування зони вільної торгівлі між ЄС та Україною в рамках захисту національних інтересів та отримання фінансової вигоди.

Виклад основного матеріалу

Країни, які розуміють свої національні інтереси, діють на міжнародній арені неоднозначно. Політичні лідери протягом всієї історії людства використовували їх для виправдання обраної ними політики. Тому національні інтереси зараз є важливою рушійною силою в політиці кожної країни, і на їх основі необхідно будувати внутрішню та зовнішню політику, оскільки вони необхідні для виживання нації в цілому. В сучасних умовах національний інтерес можна визначити як потребу країни у забезпеченні національної безпеки, нарощуванні загального потенціалу держави, підвищенні міжнародного авторитету своєї країни. Ці завдання мають бути пріоритетними у зовнішньоекономічній політиці України щодо інтеграції у світове господарство, співробітництва з іншими державами та інтеграційними об'єднаннями.

Як передбачено спільною позицією держав-членів Європейського Союзу з листопада 1994 року, Європейський Союз визнає проголошення незалежності України. Однією з найважливіших подій в історії сучасної Європи є демократія. Україна може зробити вагомий внесок у загальну стабільність Європи [11, 28]. ЄС висловив намір підтримувати незалежність, територіальну цілісність і суверенітет України. У цей час розроблявся його план дій щодо України.

Інструментом досягнення цих цілей стала Угода про партнерство та співробітництво між Україною та європейськими країнами. Угода з Україною була першою в списку угод, підписаних з усіма країнами колишнього Радянського Союзу. Деякі його частини подібні до відповідних частин «Європейських угод», які Європейський Союз уклав з країнами Центральної та Східної Європи.

Знаковою подією стало підписання цієї угоди, яка встановила інший, ширший масштаб і глибший характер відносин, ніж раніше.

Угода про співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами була затверджена 10 листопада 1994 року Законом України № 237/94-ВР за підписом Голови Верховної Ради України. Але через об'єктивні та суб'єктивні причини процес затвердження державами-членами ЄС затягнувся майже на чотири роки.

Європейський Союз є одним із найважливіших торгових партнерів України. Угода полегшує взаємний доступ України та Європейського Союзу до ринків, забороняє товарну дискримінацію, тобто формує однакове ставлення до українських та європейських товарів порівняно з товарами всіх інших торгових партнерів, а також гарантує вільну та чесну конкуренцію.

Європейський Союз і Україна домовилися надавати одна одній найбільш сприятливий режим торгівлі товарами. Це означає, що одна сторона не може встановлювати тарифи або мита, вищі за ті, що застосовуються до імпорту чи експорту іншою стороною [12, 10].

До кінця 1998 року Європейський Союз не користувався перевагами щодо митних зборів і митних процедур, наданими Україною країнам колишнього Радянського Союзу. Проте ні Україна, ні Європейський Союз не можуть скористатися перевагами, наданими третім країнам, для створення зони вільної торгівлі чи створення митного союзу. Як приклад можна навести відносини між Європейським Союзом і окремими країнами Центральної Європи, які згодом стали повноправними членами цієї європейської спільноти. Згідно з правилами Світової організації торгівлі, сторони не використовують переваги, надані сусіднім країнам для полегшення торгових процесів у прикордонних регіонах [11, 30].

У 1993 році Україна отримала від ЄС преференції. Завдяки цьому вона має можливість продавати продукцію дешевше інших країн на ринку держав-членів Європейського Союзу. Застосовуючи нижчі тарифи, ЄС висловлює свої «преференції» щодо окремих видів товару. Метою такої директиви є стимулювання економічного розвитку за рахунок експорту. Це має на меті розширити перелік експортних товарів, зокрема промислових товарів, щоб тарифні знижки були спрямовані на менш розвинені або неконкурентоспроможні галузі та товари. Теоретично близько половини українського експорту може виграти від зниження тарифів.

Угода забороняє використання квот (кількісних обмежень) на імпорт. Водночас Україна отримала право тимчасово вводити кількісні обмеження імпорту для захисту своїх галузей, що розвиваються. Однак Україна не використовує цей механізм, часто вдаючись до використання тарифно-податкових механізмів у протекціоністських заходах. Зі свого боку, ЄС застосовує квоти на імпорт, для текстилю (скасовані у 2001 році) та металообробки – двох галузей у країнах-членах ЄС, які переживають труднощі. Положення про ці квоти містяться в окремих галузевих угодах. Крім того, відбулося спільне засідання щодо окремої угоди про торгівлю ядерними матеріалами [11, 31].

У 2004 році група незалежних експертів запропонувала нову формулу економічного та торговельного співробітництва між Україною та Європейським Союзом через всеосяжну зону вільної торгівлі. Вона передбачає не лише скасування мит на торгівлю товарами, а й лібералізацію торгівлі послугами та наближення нормативно-правового середовища України до Європейського Союзу. Майбутня всеосяжна та поглиблена зона вільної торгівлі базуватиметься на таких принципах:

- ✓ відповідність вимогам СОТ;
- ✓ реалізація чотирьох свобод (товарів, послуг, капіталу, часткова свобода пересування);
- ✓ чітке визначення перехідних періодів;
- ✓ асиметрія або відносна взаємність;
- ✓ заборона на введення нових торгових обмежень.

Це сприятиме функціонуванню сталого розвитку української економіки та її модернізації. З набранням чинності угодою будуть усунені нетарифні торговельні бар'єри на ринках ЄС для української продукції, створені інституції та прозорі правила розрахунків компаній, а економіка стане менш залежною від політичних змін. Крім того, функціонування зони вільної торгівлі з Європейським Союзом відкриває великі інвестиційні можливості.

Проте створення поглибленої зони вільної торгівлі має й негативні наслідки.

Не всі українські компанії витримають конкуренцію з ЄС. Тому можливе їх зникнення та втрата робочих місць у таких галузях економіки, як промисловість і сільське господарство. Водночас з'являться можливості у високотехнологічних галузях. Тому необхідно буде перенавчати персонал, щоб скористатися новими можливостями та мінімізувати негативні наслідки [13, с. 66].

Перехід на нові стандарти змусить українських виробників збільшити витрати в короткостроковій перспективі, але в довгостроковій перспективі сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції та збільшенню її експорту на світовий ринок. Тому підвищення якості продукції зміцнить позиції місцевих виробників на місцевому ринку. Українські споживачі отримають доступ до кращих і дешевших товарів і послуг.

Негативних наслідків повної вільної торгівлі з ЄС повністю уникнути не вдасться, тому необхідно вжити заходів, які допоможуть мінімізувати втрати та досягти бажаного результату.

Як і будь-яке політичне рішення, лібералізація торгівлі товарами та послугами має подвійне бачення. Зі зростанням конкуренції будуть незадоволені представники «чутливих» галузей, таких як харчова, легка, хімічна та автомобільна. Проте українські металурги та виробники залізної руди більш позитивно оцінюють інтеграцію України в європейський та світовий ринки. Тому уніфікація стандартів у межах поглибленої зони вільної торгівлі дозволить уникнути тарифних і нетарифних обмежень і збільшити експорт на ринки ЄС.

Що стосується ринку фінансових послуг, то його учасники обговорюють неможливість лібералізації цього ринку для банків і страхових компаній. У той же час великі та середні компанії хочуть збільшити свої інвестиції, щоб підвищити вартість своїх активів, мати можливість продати їх на кращих умовах і модернізувати застарілі активи.

Буде зачеплено низку інтересів чиновників різних рівнів, що змусить їх проводити регуляторні реформи, реформувати систему стандартизації та сертифікації, реформувати систему контролю якості сільськогосподарської та харчової продукції. Практичну реалізацію ідеї зони вільної торгівлі з Євросоюзом можуть здійснити представники міністерств, які зацікавлені в економії на митних зборах при зовнішньоекономічних операціях для поповнення державного бюджету.

Зона вільної торгівлі є стандартним інструментом співпраці України з третіми країнами. Пропонуючи поглиблену вільну торгівлю, ЄС дозволяє Україні отримати доступ до ринків товарів, послуг і капіталу, а також економічну інтеграцію. Однак ніхто не повинен забувати про економічні інтереси, які ЄС захищає під час переговорів. Насправді Європейський Союз зацікавлений у створенні глибокої зони вільної торгівлі не менше, ніж Україна. Україна розглядається Європейським Союзом як географічно близький, кваліфікований і водночас відносно дешевий ринок праці та важливий споживчий ринок, а також ринок інвестицій, інновацій, спільних підприємств, землі та сільського господарства. Прозора приватизація та відкритий конкурс на участь у розробці енергетичних і гірничодобувних родовищ є привабливими для європейського капіталу [14].

Отже, не дивлячись на військову агресію з боку росії, Україна впевнено зближається з ЄС. У таблиці 1 представлена тривалість торговельно-економічної співпраці між Україною та Європейським Союзом

Пріоритетними залишаються такі сфери, як процес реформування національної економіки [19], боротьба з корупцією, покращення бізнес-клімату, посилення енергоефективності, реформування судової системи, конституційна та виборча реформи, реформування апарату державного управління та активізація процесів децентралізації.

Аналізуючи сучасний стан співробітництва України і ЄС, можна побачити цікаву тенденцію до зміцнення цієї співпраці.

Так, обсяги українського експорту у 2022 році сягнули майже 100 млн тонн [20]. 2022 рік став першим, коли фізичні обсяги експорту такі важливі – через війну і блокаду портів на перший план в торгівлі вийшла логістика. Вартість експорту 2022 року на 35% менша, ніж у 2021 році, а фізичні обсяги скоротилися на 38,4%, що стало прийнятним в умовах воєнного часу. Український бізнес експортував товарів на 44,2 млрд дол. США і вагою 99,8 млн тонн (з яких 16,3 млн тонн – через зерновий коридор) [21].

Кукурудза є лідером за надходженням коштів (і за обсягом). Експорт цієї товарної групи склав 24,99 млн тонн, вартістю 5,94 млрд дол. Це більше на 1% ніж у 2021 році і на фоні усіх показників це свідчить про позитивну тенденцію.

Олія соняшникова займає друге місце за вартістю експорту: 5,46 млрд дол. Скорочення, порівняно з 2021 роком, у грошах – 14,4%, а в обсягах – 16,3% (4,29 млн тонн). Водночас треба взяти до уваги, що до чільної десятки увійшло насіння соняшнику. Україна експортувала 2,7 млн тонн цієї продукції вартістю 1,25 млрд дол. Це у 33 рази більше, ніж минулого року. Це той обсяг, який не змогли переробити олійноекстракційні заводи.

Залізна руда хоч і залишилася на найвищих позиціях з експортом 23,9 млн тонн на суму 2,9 млрд дол., але до того маємо 45,9% в обсягах і 57,8% у вартості. Причина – морські порти для руди та інших промислових товарів й далі закриті, а ціни і попит скорочуються через побоювання рецесії.

Пшениці Україна експортувала 11,2 млн тонн за минулий календарний рік вартістю 2,6 млрд дол. Лише у вересні країна вийшла на обсяг експорту більше 1 млн тонн, тому є скорочення, порівняно з минулим роком на 44,1% в обсязі та 44,7% у коштах. 3,12 млн тонн ріпаку принесли Україні 1,54 млрд дол. надходжень. За обсягом це більше на 17%, але за коштами – 8,6%.

Один з традиційних лідерів промислового експорту – проводи ізольовані – заробив 1,32 млрд дол. Це на 16,4% менше, ніж у 2021 році, що пов'язано також і зі скороченням обсягу експорту на 13,6% (65,9 тисяч тонн).

Наступні у рейтингу – напівфабрикати зі сталі і гарячекатаний прокат – висвітлюють всю трагедію української металургії. Падіння в обсягах за рік – 72%. Загальний обсяг експорту напівфабрикатів 1,9 млн тонн вартістю 1,1 млрд, а гарячекатаного прокату 1,3 млн тонн вартістю 1 млрд дол.

Сою стала рідкісним випадком істотного зростання попри війну. Фізичний обсяг її експорту збільшився на 81,6% і склав 1,99 млн тонн. Вартість – 862 млн доларів, це на 42% більше, ніж минулого року.

Таблиця 1

Тривалість торговельно-економічної співпраці між Україною та Європейським Союзом

Дата	Подія	Результат
31 грудня 1991 року	Міністр закордонних справ Нідерландів від імені Європейського Союзу офіційно визнав незалежність України	Незалежна Україна визнана повноправною державою на території Європи
2 липня 1993 року	Постанова Верховної Ради України "Про основні напрями зовнішньої політики України"	Україна офіційно заявляє про вектор розвитку інтеграційних відносин з Європейським Союзом
Вересень 1993 року	У Києві відкрився представництво Європейської комісії в Україні	Вперше ЄС офіційно представлений на дипломатичному рівні в Україні
14 червня 1994 року	Підписання Угоди про партнерство та співробітництво (УПС), яка стала першою правовою основою відносин між Україною та Європейським Союзом	Початок активної співпраці в політичній, торгово-економічній та гуманітарній сферах
11 червня 1998 року	УПС набув чинності. Затверджено стратегію євроінтеграції України	Були визначені основні напрями співпраці, а саме інтеграція України до європейського політичного, інформаційного, економічного та правового простору.
14 вересня 2000 року	Затверджено програму євроінтеграції України	Визначено стратегічну мету – євроінтеграція України через статус асоційованого члена Європейського Союзу
21 лютого 2005 року	План дій Україна–ЄС схвалено на Раді співробітництва на три роки	Складено чіткий перелік зобов'язань України у сфері зміцнення демократії, боротьби з корупцією та трансформації економіки
21 грудня 2005 року	Рада міністрів Європейського Союзу офіційно визнала Україну країною з ринковою економікою	Перший крок до заспокоєння торгових відносин з Україною
5 березня 2007 року	Розпочалися переговори щодо укладення нової угоди між Україною та Європейським Союзом	Обговорювалася можливість більш тісної економічної та політичної співпраці через створення зони вільної торгівлі
16 травня 2008 року	Вступ України до Світової організації торгівлі започаткував переговори про створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) між Україною та Європейським Союзом	Було наголошено на можливості полегшення руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили
16 червня 2009 року	Розроблено та затверджено Програму асоціації (ПДА), яка замінила План дій Україна–ЄС	Закладено основи для проведення необхідних реформ в Україні для виконання майбутньої Угоди про асоціацію
19 грудня 2011 року	На 15-му саміті Україна–ЄС завершилися переговори щодо майбутньої Угоди про асоціацію	Угода про асоціацію може бути підписана лише за умови проведення Україною виборчої, судової та конституційної реформ
30 березня 2012 року	Текст майбутньої угоди про асоціацію ініціювали Україна та Євросоюз	
21 березня 2014 року	Підписання політичної частини Угоди про асоціацію	Україна зробила рішучий крок до членства в ЄС.
27 червня 2014 року	Підписання економічного розділу Угоди про асоціацію	Закладено основи для перегляду двосторонніх відносин
16 вересня 2014 року	Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом	Початок нової моделі двосторонніх відносин, заснованої на принципах політичного союзу та економічної інтеграції
1 січня 2016 рік	Угода про зону вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом набула чинності	Двостороння торгівля між ЄС та Україною, яка надала багатьом вітчизняним промисловим і сільськогосподарським виробникам безмитний доступ до ринку ЄС
11 червня 2017 року	З Євросоюзом діє безвізовий режим	Безкоштовний перетин кордону для громадян України в країнах-учасниках Шенгенської угоди
21 лютого 2019 р	Зміни до Конституції України офіційно відкривають шлях до вступу України до Європейського Союзу	Курс української зовнішньої політики на євроінтеграцію чітко визначений
Січень 2021 року	Оголошено про можливість офіційної заявки України на членство в ЄС у 2024 році.	Членство України в ЄС заплановане на 2030-і роки
4 червня 2022 року	У торгівлі між Україною та ЄС застосовуються умови, передбачені регламентом Європейського парламенту та ради № 2022/870 від 30 травня 2022 року про тимчасову лібералізацію торгівлі	Дані умови доповнюють торгові поступки, що застосовуються до української продукції відповідно до угоди про асоціацію

Джерело: [15–18].

М'яса птиці Україна експортувала на 10% менше – 413 тисяч тонн, і це принесло на 19% більше виручки – 852 млн дол.

Географічно 63% вітчизняного експорту припало на ЄС (27,9 млрд дол.). Серед держав-членів ЄС найбільше експорт спрямовувався до Польщі (6,6 млрд дол.); Румунії (3,8 млрд дол.); Угорщини (2,27 млрд дол.); Німеччини (2,23 млрд дол.); Італії (1,5 млрд дол.); Іспанії (1,5 млрд дол.).

Поза межами ЄС найбільшим ринком експорту стала Туреччина (2,9 млрд дол.), яка випередила Китай (2,46 млрд дол.), але експорт до Туреччини у межах року скоротився на 29%, а до Китаю – аж на 69%.

Імпорт за обсягами скоротився майже вдвічі (- 48,1%), але вартісно лише на 19,6%. У 2021 році було ввезено 35 млн тонн продукції вартістю 58 млрд дол. [22].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, можна зробити висновок, що функціонування зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом є однією зі стратегічних цілей двостороннього торговельно-економічного співробітництва сторін і є логічним продовженням позитивних тенденцій двосторонньої торгівлі в Україні. В останні роки ЄС вибрав Україну, що наблизить її до спільного ринку з ЄС, одного з основних експортних ринків і одного з головних джерел іноземних інвестицій. Це також призведе до кращих умов для українських підприємців, які бажають експортувати до ЄС, а також до зниження цін на продукцію ЄС для українських споживачів та компаній, які планують імпортувати проміжні продукти. Україна має великий потенціал як експортер сільськогосподарської та промислової продукції, а ЄС стає найбільшим ринком України для обох секторів.

Важливим елементом економічного розвитку України є залучення великих іноземних інвестицій, а саме створення потужної сфери послуг. Це означає прогрес у здійсненні реформ в Україні, а також прагнення до більш тісного партнерства з Європейським Союзом.

Зона вільної торгівлі покращує умови для інвестицій з країн ЄС в Україну шляхом створення більш прозорих і передбачуваних правил. Сприяючи торгівлі, вона допомагає створити нові зв'язки між компаніями ЄС та Україною, а також є частиною ширшої політики ЄС, спрямованої на створення стабільного та процвітаючого європейського сусідства. Наша політика сусідства має бути спрямована на забезпечення економічної інтеграції та процвітання сусідніх країн.

Як показує досвід, відкриття ринків створює нові можливості для бізнесу. Як і в усіх вище зазначених галузях, зона вільної торгівлі дає можливість розширити сферу застосування європейських стандартів виробництва, що швидко підвищить конкурентоспроможність українських виробників на міжнародних ринках та ринках ЄС. Якщо українські виробники матимуть можливість експортувати, зростуть інвестиції з країн ЄС в Україну, оскільки функціонування зони вільної торгівлі компенсує короткострокові втрати, пов'язані з реструктуризацією галузей національної економіки.

Література

1. Несторенко О. Створення зони вільної торгівлі та її наслідки для України. Економічний вісник. 2004. № 7. С. 17–19.
2. Шевченко Ф. Економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин між Україною та ЄС. Економічний вісник. 2005. № 1. С. 16–18.
3. Gress M. Ekonomicka integracia v zapadnej Europe. In: Medzinarodne vzt'ahy 2001: Ekonomicka a politicka integracia v Europe: zbornik z medzinarodnej vedeckej konferencie konanej pod zastitou podpredsednicky vlady SR pre europsku integraciju. Bratislava: Vydavatel'stvo Ekonom, 2002.
4. Haller M. European Integration as an Elite Process. Milton Park: Routledge, 2008.
5. Халлер М. Європейський розкол між елітами та громадянами. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2009. № 2. С. 5–22.
6. Kastakova E., Bebiakova D. Estimated economic impact of the implementation of the DCFTA on the foreign trade of Slovakia and the Ukraine. 16-th international scientific conference proceedings on Globalization and its socioeconomic consequences, 5th – 6th October 2016, Rajecke Teplice, Slovak Republic. Zilina: GEORG, 2016. Part 2. P. 831–838.
7. Koliadenko S., Andreichenko A., Galperina L., Minenko S., Kovylyna M. Analysis and forecasting of Ukrainian agrarian exports to the EU countries. Agricultural and resource economics-international scientific e-journal. 2020. Vol. 6, No 3. P. 29–47.
8. Moroz S., Nagyova L., Bilan Y., Horska E., Polakova Z. The current state and prospects of trade relations between Ukraine and the European Union: the Visegrad vector. ECONOMIC ANNALS-XXI. 2017. Vol. 163, Issue 1–2. P. 14–21.
9. Nagyova L., Horakova M., Moroz S., Horska E., Polakova Z. The analysis of export trade between Ukraine and Visegrad countries. E & M EKONOMIE A MANAGEMENT. 2018. Vol. 21, Issue 2. P. 115–132.
10. Kushniruk V., Ivanenko T. Analysis of trends and prospects for development of export and import of goods and services by enterprises of Ukraine at the regional level. Baltic journal of economic studies. 2017. Vol. 3, No 5. P. 252–259.

11. Краснова Н. УПС як інструмент поглиблення торгових зв'язків. Світова економіка. 2004. № 2. С. 28–31.
12. Парасій К. Україна на ринку ЄС: тенденції та перспективи. Сучасна торгівля. 2005. № 1. С. 10–14.
13. Шнирков О.І. Європейський Союз у зонах вільної торгівлі. Національна безпека і оборона. 2007. № 7. С. 66–68.
14. Emerson M. (Pr. Director) and others. The prospect of Deep Free Trade between the European Union and Ukraine. Brussels. 2006.
15. Угода про асоціацію. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>
16. Корнієнко В.О. Україна в Європі і світі. URL: <https://multimedia.posibnyky.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/txt/04.html>
17. Дудко В. Результати імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014-2021. URL: <http://www.polukr.net/uk/blog/2021/10/rezultati-implementacii-ugody-pro-asociacju-miz-ukranuju-ta-es>
18. Міністерство економіки України URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=351bbe54-d274-4a71-9141-58023629451c&title=DoUvagiEksporteriv-Z4-Chervnia2022-Roku>
19. Facts and figures about EU-Ukraine relations. URL: <https://euneighbourseast.eu/news-and-stories/publications/facts-and-figures-about-euukraine-relations/>
20. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=1487b1f5-eeb7-4946-b9c8-3370f20568a2&title=UkrainaV2022-RotsiEksportovala>
21. Свідомі. URL: <https://svidomi.in.ua/page/obsiahny-ukrainskoho-eksportu-maizhe-siahnuly-100-mln-tonn-za-2022-rik-shcho-na-384-menshe-nizh-v-2021>
22. Agroreview. URL: <https://agroreview.com/content/ukrayina-eksportovala-tovariv-bilsh-yak-na-44-mlrd-za-2022-rik-shho-prodavaly-ta-komu/>

References

1. Nestorenko O. Stvorennia zony vilnoi torhivli ta yii naslidky dlia Ukrainy. Ekonomichnyi visnyk. 2004. № 7. S. 17–19.
2. Shevchenko F. Ekonomichna intehratsiia ta rozvytok torhovelnykh vidnosyn mizh Ukrainoiu ta YeS. Ekonomichnyi visnyk. 2005. № 1. S. 16–18.
3. Gress M. Ekonomicka integracia v zapadnej Europe. In: Medzinarodne vztahy 2001: Ekonomicka a politicka integracia v Europe: zbornik z medzinarodnej vedeckej konferencie konanej pod zastitou podpredsednicky vlady SR pre europську integraciu. Bratislava: Vydavatelstvo Ekonom, 2002.
4. Haller M. European Integration as an Elite Process. Milton Park: Routledge, 2008.
5. Khaller M. Yevropeyskyi rozkol mizh elitamy ta hromadianamy. Sotsiolohiia: teoriia, metody, marketynh. 2009. № 2. S. 5–22.
6. Kastakova E., Bebiakova D. Estimated economic impact of the implementation of the DCFTA on the foreign trade of Slovakia and the Ukraine. 16-th international scientific conference proceedings on Globalization and its socioeconomic consequences, 5th – 6th October 2016, Rajecke Teplice, Slovak Republic. Zilina: GEORG, 2016. Part 2. P. 831–838.
7. Koliadenko S., Andreichenko A., Galperina L., Minenko S., Kovylyna M. Analysis and forecasting of Ukrainian agrarian exports to the EU countries. Agricultural and resource economics-international scientific e-journal. 2020. Vol. 6, No 3. P. 29–47.
8. Moroz S., Nagyova L., Bilan Y., Horska E., Polakova Z. The current state and prospects of trade relations between Ukraine and the European Union: the Visegrad vector. ECONOMIC ANNALS-XXI. 2017. Vol. 163, Issue 1–2. P. 14–21.
9. Nagyova L., Horakova M., Moroz S., Horska E., Polakova Z. The analysis of export trade between Ukraine and Visegrad countries. E & M EKONOMIE A MANAGEMENT. 2018. Vol. 21, Issue 2. P. 115–132.
10. Kushniruk V., Ivanenko T. Analysis of trends and prospects for development of export and import of goods and services by enterprises of Ukraine at the regional level. Baltic journal of economic studies. 2017. Vol. 3, No 5. P. 252–259.
11. Krasnova N. UPS yak instrument pohlyblennia torhovykh zviazkiv. Svitova ekonomika. 2004. № 2. S. 28–31.
12. Parasi K. Ukraina na rynku YeS: tendentsii ta perspektvy. Suchasna torhivlia. 2005. № 1. S. 10–14.
13. Shnyrkov O.I. Yevropeyskyi Soiuz u zonakh vilnoi torhivli. Natsionalna bezpeka i obrona. 2007. № 7. S. 66–68.
14. Emerson M. (Pr. Director) and others. The prospect of Deep Free Trade between the European Union and Ukraine. Brussels. 2006.
15. Uhoda pro asotsiatsiiu. Uriadovy portal. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>
16. Kornienko V.O. Ukraina v Yevropi i sviti. URL: <https://multimedia.posibnyky.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/txt/04.html>
17. Dudko V. Rezultaty implementatsii Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS u 2014-2021. URL: <http://www.polukr.net/uk/blog/2021/10/rezultati-implementacii-ugody-pro-asociacju-miz-ukranuju-ta-es>
18. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=351bbe54-d274-4a71-9141-58023629451c&title=DoUvagiEksporteriv-Z4-Chervnia2022-Roku>
19. Facts and figures about EU-Ukraine relations. URL: <https://euneighbourseast.eu/news-and-stories/publications/facts-and-figures-about-euukraine-relations/>
20. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=1487b1f5-eeb7-4946-b9c8-3370f20568a2&title=UkrainaV2022-RotsiEksportovala>
21. Svidomi. URL: <https://svidomi.in.ua/page/obsiahny-ukrainskoho-eksportu-maizhe-siahnuly-100-mln-tonn-za-2022-rik-shcho-na-384-menshe-nizh-v-2021>
22. Agroreview. URL: <https://agroreview.com/content/ukrayina-eksportovala-tovariv-bilsh-yak-na-44-mlrd-za-2022-rik-shho-prodavaly-ta-komu/>